

La gent de **JUNTS**

OCTUBRE DE 2015

www.juntsdocentsreligio.cat

«**LA CLASSE DE RELIGIÓ A EUROPA**» *Simposi per a mestres i professorat de religió*

1 i 2 de juliol de 2015

*Curs de formació adreçat a mestres i professorat de religió
dels centres públics de Catalunya i Andorra*

www.juntsdocentsreligio.cat

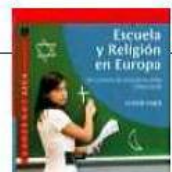

FOTO - MERITXELL ESCUDÉ I VILLARROYA

SALUTACIÓ I BENVINGUDA AL PONENT, ASSISTENTS, CONVIDATS I CONVIDADES AL SIMPOSI “LA CLASSE DE RELIGIÓ A EUROPA”.

FOTO MEV - Meritxell Escudé i Villarroya

JUNTS som una associació de mestres i professorat de religió que té com a objectiu principal **la defensa de les condicions laborals i professionals** del nostre col·lectiu docent a Catalunya. **Aquesta doble línia d'acció fa de JUNTS una eina única.**

Som conscients del moment que viu actualment la societat catalana, un moment en el que sembla que tot està per fer i tot és possible. JUNTS no som espectadors passius d'aquesta realitat, ans al contrari, som i volem ser subjectes actius perquè **valorem molt positivament la nostra aportació a l'educació integral de les persones des de l'assignatura de religió i per això reivindiquem el nostre lloc a l'escola del futur.**

Sabem que per una part de la societat catalana la classe de religió és la rèmorra d'un passat amb el que no ens identifiquem, nosaltres som part d'una altra història. La nostra tradició és la del Bisbe Francesc Vidal i Barraquer, la d'en Manuel Carrasco i Formiguera, la d'en Guillem Rovirosa, la de l'Abat Escarré, la de l'Alfons Comín i la de milers i milers de dones i homes que durant la llarga nit de pedra es van comprometre amb una Església al servei d'una Catalunya socialment justa i plena nacionalment.

A totes aquestes persones els volem retre el nostre més sentit homenatge, i d'entre totes elles, molt especialment a les nostres mares i pares, perquè van ser qui ens van dur a la catequesi de la parròquia, a l'Esplai, al MIJAC o al Cau. Perquè ens van portar a l'orfeó, al teatre del poble o del barri a veure Els pastorets, a l'esbart i a les ballades de sardanes després de la missa de dotze, això sí, abans d'anar a dinar a casa passàvem pel forn a comprar el tortell de nata perquè tots els diumenges són pasqua i amb aquesta esperança ens han educat, eduquem i vivim.

Volem per al futur del nostre país el millor model d'escola possible amb una classe de religió viscuda com a opció de futur i valorada per les seves aportacions epistemològiques i pedagògiques. Volem per als nostres nens i nenes, nois i noies una educació integral que no desatengui cap de les dimensions de la seva persona.

Volem una escola catalana oberta al món, atenta al que fan les escoles dels països del nostre entorn. Perquè en el nostre viatge cap a Ítaca volem aprendre i aprendre dels que saben, per això convidem a la nostra societat a observar atentament com és la presència de l'ensenyament de la religió a les escoles europees, de països i societats amb històries i tradicions diferents, però totes elles compromeses amb la millor educació possible per a la seva gent, que és el mateix que nosaltres volem per al nostre poble.

Som conscients del paper que correspon a cadascú en aquesta qüestió i, també dels nostres límits i limitacions, però això

no ha estat mai una excusa per defugir les nostres responsabilitats. Perquè en el futur quan se'ns demani què va fer en aquell moment per aquests germans meus més petits? Nosaltres puguem respondre: no vam defugir el compromís, ni ens va mancar decisió, vam fer el que sincerament creïem que havíem de fer.

Benvingudes a l'escola del futur!

Volem mostrar el nostre més sentit agraïment a l'Honorable Consellera d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, Sra. Irene Rigau; a l'Excel·lentíssim Sr. Oriol Junqueres; al Sr. Enric Vendrell, Director General d'Afers Religiosos de la Generalitat de

Catalunya; al Sr. Pere Micaló, Director del SIERC (i a tots els delegats diocesans d'ensenyament que hi han participat); al Sr. Andreu Ibarz, Director General de Blanquerna de la Universitat Ramon Llull; a la Sra. Carme Bornonés, Presidenta de Càrites Catalunya; al Sr. Enric Juliana, director adjunt de La Vanguardia; al germà de la Salle Flavio Pajer, professor de pedagogia i didàctica de les religions a la Universitat Salesiana de Roma, i a totes les persones i entitats que van acceptar la nostra invitació a participar-hi.

FERNAN PIÑEIRO
president de Junts docents de religió

SALUTACIÓ I BENVINGUDA DEL SR. ENRIC VENDRELL, DIRECTOR GENERAL D'AFERS RELIGIOSOS DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

La conferència del Sr. Enric Vendrell, Director General d'Afers Religiosos de la Generalitat de Catalunya, ha pivotat sobre el document de *La diversitat religiosa en les societats obertes*. Criteris de discerniment, del desembre del 2011, publicat pel Consell Assessor per a la Diversitat Religiosa de la Generalitat de Catalunya.

Es descriu que "les institucions educatives són un lloc de trobada de col·lectius diferents i tenen un paper essencial en la construcció de la ciutadania del futur.

Entenem que són un factor essencial en l'edificació d'una bona convivència entre les diverses tradicions espirituals i religioses.

Pel senyor Enric Vendrell "els docents de religió, són un col·lectiu que des de l'òptica del Govern de la Generalitat, poden ajudar a que cada dia el factor de la religió a la societat de la diversitat religiosa sigui quelcom normal en la societat catalana".

"Més que mai tenim l'oportunitat que, en un marc legal de laïcitat que vetlli per l'equidistància dels drets i deures de tothom, les comunitats religioses puguin viure i compartir els llegats de saviesa mil·lenària dels quals són dipositàries, de manera que no només vetllem pels propis drets i deures sinó també pels dels altres, com si fossin els nostres".

VIDEO:
<https://www.youtube.com/watch?v=qORatpYPtCE>

COM EUROPA ENSENYA I APRÈN LES RELIGIONS A L'ESCOLA. ELS TRES PARADIGMES A L'ACTUALITAT.

Conferència a càrrec del Sr. **FLAVIO PAJER**

Flavio Pajer, ponent

Flavio Pajer, Italià, religiós germà de La Salle, estudis de Pedagogia religiosa comparada a l'àrea europea. És professor de Pedagogia i Didàctica de les religions a la Universitat Salesiana de Roma i professor de l'Institut catòlic de París, UCAO d'Abidjan, Facultat de teologia de Nàpols i Florència. Ha estat president del Forum europeu per a l'ensenyament de la Religió i és actualment consultor en la Intereuropean Commission on Church & School del Consell d'Europa i membre del Consell d'Orientació Científica d'Escola Lliure francesa.

DUES ADVERTÈNCIES COM A PREMISSA

La primera. Si obrim una finestra a l'Europa de les ensenyances religioses, no és per buscar més allà dels Pirineus una resposta als problemes nacionals o regionals. Aquests es resolen i s'afronten, en la manera del possible, amb els propis recursos, dintre del quadre normatiu del propi sistema educatiu i dintre de les coordenades de la història religiosa del propi país. Però per altra banda, tot i l'ampli euro escepticisme que ens envolta en aquests temps, no podem oblidar quatre coses:

- que, des del Tractat de Maastricht som també ciutadans europeus.
- que som educadors d'alumnes, som ciutadans europeus avui i som adults europeus del demà.
- que la mateixa matèria de "religió catòlica" ensenyada a l'escola deu molt a l'elaboració cultural i dialèctica dels tres històrics "cristianismes" europeus.
- que importants orientacions de política educativa sorgeixen de fa temps d'autoritzats organismes europeus.

Per altra banda, constatem tots com la instrucció nacional o sub-nacional, en el conjunt dels seus pressupostos teòrics i de la seva renovació didàctica, adquireix sempre més un perfil d'una educació transnacional, no només europea, sinó també planetària. El mateix estudi escolar de la religió està sempre menys orientat a la sola tradició mono-confessional de la història religiosa d'un país o d'una regió, per obrir-se a la intel·ligència i a la comparació transnacional amb altres formes de creure, siguin cristianes o no. En aquesta visió més ecumènica del problema religiós ens inviten els mateixos alumnes quan:

- En número creixent manifesten distància respecte a la fe dels seus pares.
- Es manifesten impermeables a una alfabetització religiosa, havent nascut en una societat més o menys post-cristiana.
- La resposta als problemes existencials no la cerquen gairebé mai a les religions, sinó que la busquen a palpentes en altres espiritualitats o cosmovisions.

La segona observació és de mètode. Aquí exclouré la descripció de la situació de l'ensenyança religiosa per països o inclús pels principals països. Crec que seria una informació bastant estèril i dispersa per l'extrema heterogeneïtat de les dades empíriques i estadístiques, a més de ser impossible contenir en l'espai d'una conferència com aquesta. Existeix una rica bibliografia sobre el conjunt d'Europa i cada Estat, que està traduïda a moltes llengües que reenvio als lectors més disposats.

Excloc, per altra banda, fer una aproximació històrica al problema, malgrat que seria interessant de fer, però que ara em trauria espai per aquesta conferència sobre la situació present i de les preceptives de futur, i que de segur n'estem més interessats. Prefereixo, en canvi, adoptar una aproximació sistèmica, en el sentit de mirar la pluralitat de models d'ensenyament de la religió com la resultant d'un complex orgànic de factors interconnectats i interdependents, ja siguin socials i religiosos; polítics i jurídics; organitzatius i metodològics.

Ara, si observem amb atenció aquest mosaic multicolor dels diversos tipus d'ensenyaments religiosos practicats avui a Europa (incloc aquí els països no membres de la Unió Europea com Suïssa, Noruega, Rússia, Turquia... però que són membres del Consell d'Europa, que conte amb 47 estats), podem afirmar que estem en presència de

tres grans models de veure i gestionar el fet "religiós" a l'escola. Aquests models o ideal-tipus els anomenem "paradigmes" en el sentit de la teoria de Thomas Kuhn (veure taula sinòptica).

1. COM TRES PARADIGMES DE ERE COHABITEN EN L'ESPAI EDUCATIU EUROPEU.

Dic immediatament que **els tres paradigmes no es pensen com alternatives**: no s'exclouen en absolut, l'un de l'altre. Hi ha, a més, una certa correlació entre ells, una continuïtat que els fa complementaris, fins al punt que, de vegades, els trobem coexistents a l'interior d'un mateix sistema educatiu nacional.

El que els diferencia, en canvi, és la seva polarització diversa sobre un o altre component estructural. Abans de tot vull precisar aquestes tres polaritzacions i després passaré a una lectura mínima comparativa dels tres paradigmes.

1. En el primer paradigma – que anomeno polític-concordatari – observem una polarització en la transmissió del patrimoni doctrinal i moral d'una determinada confessió cristiana prevalent en un determinat país (no és necessari tornar a evocar la tradicional "geografia confessional" de l'Europa cristiana, amb els respectius països de tradició catòlica, ortodoxa, protestant...); polarització que es verifica quan una societat civil roman culturalment homogènia (o bastant homogènia) amb la seva tradició religiosa; aquí els poders civils i les autoritats religioses de la/les Esglésies locals defineixen, generalment mitjançant acords polític-diplomàtics, el perfil jurídic, pedagògic i administratiu del curs de la religió mono-confessional i el perfil canònic-professional del professor titular.

Tornen a entrar en aquest model, no només les nombroses ensenyances religioses presents en una desena d'Estats europeus, generalment catòlics i legitimades en la base legal concordatària, sinó també les no poques ensenyances instituïdes en la base constitucional, les quals, tot i així, necessiten successius acords amb les Esglésies en quant a les definicions dels programes i el reclutament-preparació dels professors.

No oblidem l'ensenyament de la religió de la complexa xarxa d'escoles privades o confessionals (cristianes o no), que entren a la mateixa perspectiva d'una educació religiosa confessional controlada per les respectives autoritats religioses, i que el seu objectiu és la transmissió d'un credo. (*v. Taula, columna 1, fondo*).

2. La segona polarització aboca els seus requisits disciplinaris de la cultura religiosa, en quant a matèria del currículum: l'anomeno **acadèmic-curricular**, en el sentit que l'escola pública- engrescada a aconseguir capacitats i competències funcionals en una societat europea que se sent orgullosa de proclamar-se "societat del coneixement"– tendeix a funcionar sempre més com un selector epistemològic de sabers, inclús dels sabers religiosos, de les seves finalitats educatives, i de les metodologies didàctiques.

En aquest cas, la instrucció religiosa, per poder-se harmonitzar amb dignitat com a veritable disciplina en el currículum comú de les altres disciplines, es veu encoratjada a conformar-se més, a les exigències acadèmiques de les Ciències *no-valoratives* de la religió, que no quedar dependent dels vincles de l'ortodòxia imposats per les Ciències teològiques (*valoratives*) de les Esglésies, com succeeix en el primer Paradigma.

En altres paraules, el saber religiós, per tenir títol de dignitat disciplinar en l'esfera pública i democràtica, ha de poder exhibir el seu perfil, original sí, però acadèmicament plausible i comparable amb altres sabers, sense haver de renegar de la identitat del saber teològic propi del model concordatari, però sent la necessitat d'assumir tal visió teològica com una de les interpretacions racionals a situar dins de l'horitzó més ampli del fenomen religiós universal, i en una òptica de lectura objectiva i comparativa.

Una aproximació, aquesta última, que només pot portar-nos avantatges, entre altres, fins i tot per l'alumnat creient que té necessitat d'equipar-se amb noves claus de lectura per viure en un context decididament plural. Com és evident, la transició cap aquest segon model –polaritzat en el fet de conèixer el fenomen religiós abans d'adherir-se a una fe– no succeeix sense clarificar algunes inevitables distincions prèvies conceptuals i operatives, com la distinció entre fe i religió, entre el paper pastoral de la comunitat creient i les competències culturals de l'escola pública, entre el professor-testimoni encarregat per idoneïtat de la seva Església i el professor-professional contractat per competència i concurs per l'administració educativa.

3. Una tercera polarització, finalment, és la provocada per la intensificació actual d'una emergència educativa, l'ètica-valorial, inèdita en la societat europea: ens hem convertit en "post-cristians", (o ens estem convertint ràpidament), però mentrestant ens estem convertint també en ciutadans multi-ètnics i multi-religiosos, amb l'evident fragilitat del teixit social, sotmès al risc del desmembrament intens de les diverses i, potser, conflictives pertinències identitàries. La recerca d'una taula de valors pre-confessionals (que podem identificar però també gràcies a l'aportació ètica de les religions: *education from religions*, com diuen els anglesos), es converteix en una prioritat per totes les societats democràtiques europees.

És així, com assistim en aquest període –des de fa dos dècades– a les insistents intervencions de poders civils nacionals i transnacionals en matèria d'educació en valors, d'educació en els drets humans, d'educació en la ciutadania democràtica, etc. Sabem que no només molts ministeris nacionals de l'educació pública, sinó que també diversos organismes supranacionals (com l'Assemblea parlamentària del Consell d'Europa, la Comissió Europea de la UE, la OSCE i inclús organitzacions interreligioses mundials com *Religions for Peace* o parareligioses com *Welterbos*) havien llançat a l'escola repetides crides sobre la necessitat d'un estudi curricular del fet religiós, no tant per garantir la transmissió d'un patrimoni doctrinal (P1), no només per assegurar una cultura religiosa homòloga a les disciplines curriculars i capaces de dialogar amb elles

(P2), sinó per elaborar –en la visió “universalista” dels drets humans i mitjançant una pedagogia i didàctica de la intercultural– una taula de valors comuns i compartits en vistes a habilitar a les noves generacions a la anomenada “nova ciutadania europea” (P3), afavorida per moltes bandes, però que està més en una via de prova –inclús en gran retard – en molts ambients de la socialització pública.

FOTO - MERITXELL ESCUDÉ I VILLARROYA

Esquematzant a l'extrem aquestes tres polaritzacions, podem sintetitzar-ho en tres paraules claus: la centralitat de la veritat religiosa en el P1, la centralitat del coneixement científic de les religions en el P2, la centralitat dels valors assequibles des del fet religiós en el P3. Evidentment, la diferència semàntica dels tres conceptes, que no són intercanviables, però és evident per altra part la seva complementarietat, perquè des de la religió el P1 valora el potencial “veritatiu” i existencial, el P2 exalta el potencial cognoscitiu i crític, el P3 reconeix el potencial ètic-democràtic i vivencial.

Aquests tres paradigmes no són altra cosa que una temptativa de projecció teòrica d'un conjunt bastant complex i diversificat de pràctiques realment existents en el panorama de les escoles europees (*per comprovar-ho, podeu veure l'elenc dels casos nacionals i regionals en l'últim sector de la Taula*): tres elencs molt articulats, que ens fa intuir no només la diferència cas per cas, de context a context, sinó també la inevitable proximitat o continuïtat entre un model i els altres.

	PARADIGMA 1 Polític-concordatari	PARADIGMA 2 Acadèmic-curricular	PARADIGMA 3 Ètic-valorial
Raó de ser de l'ensenyament religiós a l'escola pública	La religió com arrel històrica i component ètica de la cultura nacional <ul style="list-style-type: none"> • Ensenyament de la religió en funció de la complexitat històrica entre ESTAT i l'ESGLÉSIA predominant 	El potencial cultural del factor religiós integrat en el currículum obligatori <ul style="list-style-type: none"> • Ensenyament sobre les religions en funció cognitiva i crítica dels objectius específics de l'ESCOLA 	La llibertat de religió i de consciència com a dret personal i com a garantia de convivència <ul style="list-style-type: none"> • Ensenyament sobre les religions i conviccions no religioses en funció de la igual dignitat de les PERSONES, i de la cohesió de la SOCIETAT plural
Context sociocultural i religiós	-Societat mono-cultural en un horitzó d'Estat-nació. -Col·lateralisme històric entre poders polítics i religiosos; una Església prevalent amb minories diverses. <ul style="list-style-type: none"> • Religió com a pertinença confessional a cultivar com cultura nacional 	-Societat postmoderna secular, en un horitzó transnacional -Societat europea que opta per la primacia del coneixement. -Escola de l'autonomia i de les competències disciplinàries <ul style="list-style-type: none"> • el Fet religiós com fenomen rellevant transnacional a conèixer críticament 	- Societat "post-cristiana", sinó també secular, globalitzada - No discriminació entre fes i humanismes no religiosos. -Tendència cap a una ètica mundial ("Weltethos"). <ul style="list-style-type: none"> • Ethos dels valors compartits com a base de convivència en la diversitat religiosa
Bases legals i textos normatius	-Legitimació constitucional i/o concordatària; -acords i pactes Estat-Església -Jurisprudència nacional	-Legitimació cultural, curricular (escola selector epistemològic) -Reformes del sistema educatiu nacionals; Procés de Bolonya. -Desenvolupament acadèmic de les Ciències de les religions	Legitimacions jurídiques en base a: -la primacia dels drets de les persones; -la no discriminació de les minories culturals; -la laïcitat de les institucions públiques i democràtiques
Base epistemològica i textos fonamentals	-Ciències teològiques, bíbliques, hermenèutiques, pastorals. -Textos bíblics i doctrines de les tradicions post-bíbliques <ul style="list-style-type: none"> • Polarització: la VERITAT RELIGIOSA a reconèixer i creure 	-Ciències històriques, socials, antropològiques de les religions. -Ciències aplicades a l'educació i del currículum <ul style="list-style-type: none"> • Polarització: les COMPETÈNCIES sobre el FET RELIGIÓS a saber 	-Drets humans, dret de les religions (teo-drets) -Religió com a recurs ètic en una pedagogia de diàleg intercultural (v. Documents CoE) <ul style="list-style-type: none"> • Polarització: Els DRETS i VALORS a viure i compartir
Tipus d'aproximació didàctica	-Educació <i>into religion</i> (or <i>into faith</i>) amb tendència al <i>about religion/faith</i> <ul style="list-style-type: none"> • Plantejament confessional (si formal = catequesis; si material = cultura religiosa) 	-Educació <i>about religions</i> amb tendència al <i>from religions</i> or <i>from spiritualities</i> <ul style="list-style-type: none"> • Plantejament trans-confessional, inter/transreligiós (<i>multifaiths religious education</i>) 	-Educació <i>from</i> (or <i>through</i>) <i>religions and beliefs</i> amb tendència al <i>out of religions</i> <ul style="list-style-type: none"> • Plantejament ètic, trans-religiós, inter-conviccional
Objectius guia	-Coneixement i comprensió del patrimoni simbòlic històric-religiós de la Nació <ul style="list-style-type: none"> • Integració entre pertinença religiosa i valors del comú <i>ethos</i> civil. 	- Competència reflexa sobre el fenomen religiós com a fet cultural universal, amb incidències personals i socials. <ul style="list-style-type: none"> • Construcció d'una identitat personal oberta a la pluralitat de pertinençes. 	- Iniciació a viure en el nou pluralisme ètic-religiós mitjançant l'exercici públic dels drets-deures (ciutadania) <ul style="list-style-type: none"> • Formació d'una identitat personal dinàmica, capaç de viure positivament la diversitat.

Perfil professional del professor	-Testimoni qualificat d'una síntesis "fe-cultura", i delegat de la pròpia comunitat. -Format en facultat teològica o institut superior de Ciències religioses	-Titular de disciplina curricular, expert en ciències de les religions, i en didàctica interreligiosa. -Format en institucions acadèmiques de l'Estat	-Docent hermenèutica de fes i de conviccions no religioses, expert en mediació cultural en contextos escolars multi-ètnics -Format en institucions acadèmiques de l'Estat
Alfabetització religiosa	Reconèixer-se en l'identitat de ciutadans i de creients segons la tradició religiosa del País, coneixent els "fonamentals" de la història, dels textos, de la doctrina, de la moral.	Reconèixer persones-subjectes de l'univers simbòlic religiós, interpretat en les seves expressions plurals i contextuals, i conegut en quant portador de possible sentit per la vida personal i social	Reconèixer titulars del dret de llibertat religiosa, capaços d'una identitat personal en la pluralitat d'opcions, capaces de compartir les pròpies conviccions mitjançant l'argumentació i el diàleg entre diferents.
Casos nacionals i regionals	1) Ensenyament confessional amb base constitucional: AT, BE, CY, DE, GR, IRL, RO. 2) Ensenyament religiós confessional amb base concordatària: ES, HR, IT, LT, MT, PL, PT. 3) Ensenyament religiós confessionals sobre la base d'acords entre l'UE i organitzacions religioses: el cas de les Escoles Europees. 4) Ensenyament religiós en escoles lliures confessionals: BE = <i>Enseignement libre</i> DE, AT = <i>Konfessionsschule</i> ES = <i>Escoles concertades</i> FR = <i>Enseignement sous contrat</i> IT = <i>Scuole paritarie</i> UK = <i>Churchschools ...</i>	1) Estudi històric-fenomenològic o històric - comparat amb les religions: CH/Ticino, CZ, DK, LU, NL, NO, SW, UK. 2) Estudi d'Història religiosa: -Cristianisme nacional (luterà): DK, NO, SW -Història de les religions (amb prioritat al cristianisme local): NL, RU, UK - Grans Textos sagrats (bíblics o no): CH/Ginebra -Història i cultura de l'Islam: AT, BE, DE, ES, FI, GR, RU,UK... 3) Cursos locals experimentals sobre les religions abrahàmiques, sobre budisme, hinduisme, espiritualitats i humanismes 4) Ensenyament intra-disciplinar dels Fets religiosos (FR)	1) Ètica no confessional com assignatura alternativa: AT, BE, CZ, DE, HR, LT, RU, i en les "Escoles Europees" 2) "Ètica i cultura religiosa": CH/Zürich, NL (i en el Quebec) 3) <i>Lebensgestaltung Ethik Religionskunde</i> : DE ex DDR 4) "Cultura religiosa i estudi de l'ètica" : Turquia 5) "Religions i ètica" : Eslovènia 6) <i>Morale laïque</i> : FR (en projecte 2015-16) <i>©FPajer 2015</i>

2. ELEMENTS PER UNA LECTURA TRANSVERSAL, COMPARATIVA I EN PERSPECTIVA.

Una vegada "construït" l'esquema de les modalitats fonamentals de fer cultura religiosa en l'educació escolar en l'Europa d'avui, l'avantatge que ens proporciona és poder llegir transversalment alguns indicadors de l'esquema. Em limito aquí a cinc indicadors: la religió, la legitimació, els centres del poder, el plantejament metodològic, les competències o l'alfabetització religiosa.

1. Agafem el concepte de Religió. Resulta evident que el contingut semàntic de l'objecte "religió" no és més del mateix en un paradigma que en els altres. En efecte:

- En el P1 per religió s'entén com a religió de tradició històrica dominant en el país, aquella que s'ha "compromès" durant segles no només amb l'*ethos* de la vivència popular, sinó que ha marcat ordenaments polítics, eleccions econòmiques, escoles de pensament, patrimoni del'art. A més a més, aquesta religió s'ensenya aquí i és entesa com a "fe veritable", l'autenticada per el magisteri, la professada generalment per les famílies que encara són practicants, i compartida per una majoria d'alumnes batejats. És la praxis típica del temps i del context social del cristianisme.
- En el P2, en canvi, per religió s'entén el fet universal de la multiplicitat de les religions històriques, llegides mitjançant les eines conceptuals de la història de la sociologia, de la fenomenologia, etc : religions enteses com a objectiu de ciències específiques, i com a tals, dignes de figurar com disciplina curricular en l'escola de tots: creients, diversament creients i no creients.
- En el P3, la religió es veu, per un costat, com a part del problema social (la diversitat religiosa es percep com una amenaça a la cohesió), per altra part com a recurs per a la solució del mateix problema (el capital ètic de les religions com a pont per a proporcionar els valors de la ciutadania)

Per tant, hi ha una perspectiva intra-religiosa, potser intra-confessional en el P1, una aproximació multi i inter-religiosa en un horitzó transnacional en el P2, i una perspectiva trans-religiosa amb dimensió ètica i en un horitzó globalitzat, però que de fet es replega en l'urgència de la comunitat civil, en el P3.

2. Segon indicador: la legitimació i la funció de l'ensenyança religiosa escolar.

- En el primer cas, l'ensenyança està subordinada als efectes col·laterals dels dos poders aliats, i a les seves volubles estratègies, per transmetre un patrimoni cultural tradicional amb l'objectiu de tenir cimentada una societat civil, fins ahir, gairebé co-extensiva a la religió, amb una majoria històrica mono-confessional.
- En el segon cas, l'ensenyança de les religions torna a entrar com a tasca d'una "escola de les competències" en una "societat del coneixement", gaudint al mateix temps de l'alta investigació de les ciències religioses no teològiques, vulgaritzant el seu contingut i metodologia a l'escola de secundària i de primària;
- En el tercer, la funció prioritària és aquella d'apuntar la cohesió social exposada al risc, donant principis inspiradors i bones pràctiques de convivència i promovent, en una "escola orientada als valors" i en una

perspectiva de respecte dels drets humans i, per consegüent, de la llibertat religiosa d'individus i grups.

3. Per decidir aquestes diverses funcions es troben instàncies o centres de poder que, mentre es controlen recíprocament i a vegades col·laborant lleialment, tenen en a les seves mans el timó del control. Són:

- El poder polític-diplomàtic de les Esglésies majoristes firmant amb els governs les condicions de practicabilitat, i a vegades els vincles, de la instrucció religiosa a l'escola pública.
- El poder acadèmic de la universitat (en particular amb el desenvolupament de les Ciències de les religions) i de les teories pedagògiques que informen avui en dia a l'escola, que a través de les estratègies del ministeri d'educació, arriben a acreditar l'estudi laic del fet religiós com a component essencial i obligatori de la cultura escolar en l'actual moment històric; l'escola es sent obligada a assegurar a tots els alumnes una nova "competència religiosa" per habilitar culturalment el saber viure en les societats plurals.
- El poder de direcció de les polítiques educatives supranacionals (Consell d'Europa i altres Organismes competents), polítiques que corresponen al mandat institucional que tals organismes intenten complir en el procés laboriós de la construcció "cultural" d'Europa. Estem al capdavant d'una analogia històrica transparent: com en els dos-tres segles que els Estats nacionals han tingut la necessitat de qualsevol forma de la religió per construir i enfortir un *ethos* ciutadà, així doncs avui en dia l'Europa supranacional en ple procés de secularització, no pot fer res més que recórrer al factor religiós –òbviament no entès en clau confessional– com a recurs possible de valors cívics. El tot roman encara com una aposta , la qual no sabem avui per avui anticipar el seu èxit...

4. Els tres paradigmes es diferencien també pel divers plantejaments metodològics al elaborar la cultura religiosa. En la literatura pedagògica britànica està establert el recurs en tres còmodes proposicions per indicar tècnicament la postura del professor i de l'alumne davant de l'objectiu de l'ensenyança/aprenentatge, i son "into religion"/ "about religion"/ "from religion"; però mirant a la més extensa i diversificada gama de les pràctiques europees, convindria recórrer també altres dues proposicions de les quals l'experiència anglesa no sent per ara la necessitat: el "through religion" i el "out of religion". Expliquem-nos:

- No és difícil atribuir a l'ensenyança concordatària una didàctica del "into religion", inclús del "into faith" si es pensa en situacions anterior, quan professor i classe sencera coincideixen en la mateixa professió de fe; amb les recents revisions dels concordats o acords, que perfilen un estatut "cultural" del curs de religió, obrint així les classes també a alumnes d'una altre o de cap fe, el professor conserva la posició "into faith" (i en efecte ell és un delegat de la comunitat), però la seva aproximació didàctica serà

només "into religion" (sovint reduïda a religió civil), per apropar-se tendencialment al "about religion" en la mesura que el curs cultural no ha de tenir més els caràcters de la catequesis.

- En canvi, l'ensenyança curricular sobre les religions es caracteritza clarament per una aproximació objectiva, imparcial, "about religion", que pot combinar-se eficaçment amb el "from religion" en el cas d'una didàctica que no es limita a l'àrid coneixement de les dades sinó que arriba a gaudir de la inoblidable ensenyança ètica, espiritual, estètica, etc. Valen els sabers sobre les religions, però no menys que els impulsos simbòlics, afectius, ètics que provenen de les religions.

- Més decididament desplaçat cap a una aproximació del tot secular, el tercer paradigma que pot arribar a donar-se és, en el límit, sinònim d'educació cívica. Aquí el fet religiós, del qual els professors i alumnes poden sentir-se personalment al marge (justament en una posició de "out of religion") serveix de "pretext", d'útil manera de pas ("through religion") per conrear conviccions personals, virtuts cíviques, comportaments socials que estan d'acord amb la dignitat de la persona i els seus drets.

FOTO- MERITXELL ESCUDÉ I VILLARROYA

5. En Europa es discuteix molt **l'analfabetisme religiós d'incultura religiosa**. Mirant als nostres tres paradigmes ens preguntem; qui fa l'alfabetització religiosa? I com? I amb quin objectiu? És entès que en general el vocabulari acusador de qui denuncia "ignorància religiosa" sobresurt instintivament en aquell que habita culturalment en l'òrbita del sistema propi en el P1, d'aquell qui ha conegut des de jove un sistema mono-confessional d'instrucció i el considera, encara, com l'únic legítim i eficaç. En aquest cas, en àrea catòlica, cultura i incultura es refereixen a precisos continguts individuals substancialment en l'enciclopèdia teològica-catequista del saber

cristià formulat en clau neo-tomista occidental (dogma, moral, sacraments, omplien els manuals post-tridentins fins la vigília del Vaticà II). De totes maneres es tractaria d'ignorància dels enunciats de la fe, més que carència de continguts substancials, que a vegades poden posseir-se en categories no verbals des de persones literalment incultes. També es podria dir, mutatis mutandis, de l' "àrea ortodoxa", que no menysprea el coneixement dels fonaments de la "doctrina", però dona la preeminència a la formulació patristica de la fe i a la carga simbòlica de les celebracions litúrgiques. En canvi, en l'àrea protestant, sempre en la lògica del P1, l'alfabetització religiosa coincidirà abans de tot amb el domini del text bíblic, de les seves claus de lectura, de la història dels seus afectes en la cultura nacional, de la seva aplicació hermenèutica a la vivència del quotidià. Un cop en aquest nivell elemental del coneixement verbalitzat, tres cristians europeus de diverses confessions que es confronten sobre els seus coneixements de base, haurien d'admetre el seu propi analfabetisme respecte als coneixements normals obtinguts pels altres interlocutors...

- El P1 ha nascut, s'ha desenvolupat, i perdura fins ara en la lògica auto-referencial de les confessions cristianes en el temps de l'Europa moderna. El seu model d'instrucció religiosa, no acostumat a elaborar cultura en una sana dialèctica amb la història i la doctrina de les altres confessions, (en efecte ignorat casi totalment el pluralisme intra-cristià, per defensar només apològicament el propi punt de vista confessional!) arriba així sense estar preparat per afrontar el desafiament frontal, no solament de la diversitat interconfessional, sinó del més complex i problemàtic pluralisme inter-religiós.
- En el context social multireligiós i acadèmic del P2, serà entès com religiosament alfabetitzat qui domina el fenomen religiós amb un mínim d'instruments conceptuals, que van de la història dels cristians europeus a la història de les majors religions mundials, de l'hermenèutica dels textos sagrats a la sociologia de les noves religions, així com dels nous ateïsmes contemporanis. En la comunicació mediàtica sobre qüestions d'actualitat religiosa, aconseguirà més públic auditor i lector qui mostra dominar i gestionar un ampli espectre d'experiències, textos sagrats, vocabulari provinent de religions i espiritualitat diverses. En canvi, al límit pot sentir-se "analfabeta" en el nou areòpag de les religions, i fins i tot el més erudit teòleg de seminari que només coneix els seus manuals de teologia centenària...
- Els coneixements religiosos, o millor dit, sobre "el fet religiós", estan creixent de manera exponencial; no és només qüestió de quantitat, sinó de "mutació genètic-espiritual", de nova epistemologia, de nova gramàtica del pensar religiós en el context de la societat del coneixement. L'escola del P2 no ha arxivat –i no pot menys que fer-ho si és conseqüent amb les premisses de la seva pedagogia– el patrimoni de veritat que el P1 continua tenint el centre de

la institució religiosa, però intenta educar als joves d'avui en dia, agafant-los d'on es troben, immersos en el túmul indesxifrabable de símbols, missatges, esdeveniments, que corren el risc de ser inaccessibles i opacs, o a arribar a ser font d'eleccions sectàries i delirants, si l'escola no és capaç de donar una "gramàtica" del fenomen religiós que creix. Un "religiós" que no s'identifica amb una particular religió d'església, i menys amb els enunciats del seu catecisme, però que tot i així busca connexions concretes siguin amb la naturalesa (èmfasis en l'ecologia), sigui amb les arrels d'una tradició històrica (tradicionalisme, fonamentalisme), sigui amb la seducció de les ciències (neognosticisme), sigui amb la set de comunitat (deriva del comunitarisme).

- Si el tercer paradigma prefereix concentrar-se en els valors ètics abans que en les veritats de fe o sobre els coneixements del fenomen religiós, és senyal que la mateixa ansietat neo-il·luminista de l'alfabetització religiosa està emigrant cap a la primacia de la deontologia. Més que mesurar els nivells de coneixements religiosos en sí (no menyspreables), es mesuren els nivells de capacitat de tolerància positiva cap als diversos, les capacitats de comprendre els diferents per fe o conviccions o conducta. Hi ha un nexa positiu entre coneixement i tolerància. El saber-viure, saber-dialogar, saber-respectar els drets dels altres, i saber fer-se respectar els propis, son noves exigències que emergeixen amb urgent prioritat –també a causa d'un individualisme generalitzat– quan es viu en una societat que s'ha fet fragmentada a causa de les diverses pertinències ideològiques, amb identitats fluides, amb comunitats desintegrades.
- Analfabet, en aquest context social i en aquesta escola, serà el que no ha adquirit la costum a una sana relació democràtica amb l'altre, respectant-lo en la seva constitutiva dignitat de persona abans de considerar l'eventual divergència de conviccions, o que no aconseguirà positivament des de la religió (dels seus textos sagrats, de les seves encarnacions històriques) útils ensenyaments per madurar valors profundament humans i socials com la set de justícia, el gust per la honestedat, el respecte de la diversitat (cultural, sexual, generacional, religiosa o filosòfica), el dret a la llibertat defensada per sí mateix i per els altres, o encara que irresponsablement rebutgés participar en la "construcció de la ciutat" faltant a la solidaritat o al sentit del bé comú o al sentit de l'Estat...
- L'educació ètic-religiosa sorgida seguint la filosofia del P3 potser pot semblar una sortida del sistema, un abandó dels grans territoris cristians de la cultura, de la teologia, de la mística, de l'espiritualitat, de les eclesiologies, del mateix ecumenisme; no és potser, a fi de comptes, una instrumentalització del patrimoni religiós amb fins sociopolítics o filantròpics? Certament sempre s'ha de tenir en compte possibles resultats desafortunats, com ens ensenyen els

analistes de la secularització avançada de l'Europa post-cristiana. Però en realitat és qüestió un cop més, de saber distingir i més tard reconciliar els diferents règims de veritat religiosa generats per la raó simbòlica (teològica) i per la raó instrumental (científica). La idea d'una veritat en sí, per aprendre com a coneixement, cedeix el lloc, en el procés pedagògic, al concepte de "veritat-a-construir-junts" i pel bé comú. Llavors en el camp educatiu –ho saben tots els educadors– la comprensió cognoscitiva té sempre necessitat d'una convalidació afectiva i aquesta d'un reconeixement comunitari, social.

En efecte, els diversos sistemes de discurs religiós dels que hem parlat a través de la graella dels tres paradigmes, ens confirmen en la convicció que no es tracta de visions exclusives, i molt menys esquizofrèniques, sinó sempre complementaris (si son enteses correctament en el seu context), i substancialment "còmplices" i solidaries en la feina d'educar a les joves generacions a comprendre les pròpies arrels i a imaginar una ciutat terrena més visible.

Una Europa més visible? Feina àrdua si es pensa que actualment les generacions adultes, més que culpables d'ignorància religiosa, semblen afectades d'un més greu dèficit cultural, el de l'oblit d'un ple capital ètic-simbòlic-religiós que Occident havia madurat per segles, i que ara dubte en el projecte de transmetre-ho als Europeus del demà.

Un salt temorós en el buit, o un repte apassionant?

FOTO- MERITXELL ESCUDÉ I VILLARROYA

TAULA RODONA: «LA CLASSE DE RELIGIÓ A EUROPA»

Meritxell Escudé i Villarroya

Taula rodona: «La classe de religió a Europa», moderada pel periodista Sr. **Enric Juliana**, director adjunt de La Vanguardia. Amb l'Honorable Sra. **Irene Rigau**, Consellera d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya; la Sra. **Carme Borbonès**, expresidenta de Càritas Catalunya; el Sr. **Andreu Ibarz**, director general de Blanquerna - Universitat Ramon Llull; el Sr. **Oriol Junqueras**, historiador i polític; el Sr. **Pere Micaló**, delegat d'ensenyament del Bisbat de Girona i director del SIERC.

ALGUNES PREGUNTES FETES ALS PONENTS I SOBRE LES QUE VAN GIRAR EL DEBAT:

- Com voldríeu que fos la presència de l'ensenyament religiós escolar a la Catalunya del futur?
- És necessària una matèria específica de religió en l'escola del país que volem construir?
- Què hauria d'aportar aquesta matèria a la formació de l'alumnat català?
- Quins coneixements i valors hauria de promoure en els futurs ciutadans aquesta matèria escolar?

**PODEU VEURE LA TAULA RODONA EN EL SEGÜENT ENLLAÇ
DEL CANAL DE JUNTS DOCENTS RELIGIÓ:**

<https://www.youtube.com/user/juntsdocentsreligio>

www.lavanguardia.es
LA VANGUARDIA

01/07/2015

Rigau propone una asignatura de cultura religiosa en una Catalunya independiente.

La consellera de Ensenyament señala que la materia debería ser común mientras que las confesiones se estudien fuera del horario lectivo

La consellera Irene Rigau participa en el simposio para profesores de religión, al lado de Oriol Junqueras y el moderador Enric Juliana. ACN / Elisenda Rosanas

Barcelona (EUROPA PRESS).- La consellera de Ensenyament de la Generalitat, **Irene Rigau, ha propuesto una asignatura obligatoria común de "cultura religiosa" para las escuelas públicas en una eventual Catalunya independiente**, en vez de la materia de religión católica implantada por la Ley Orgánica para la Mejora de la Calidad Educativa (Lomce) y que en Catalunya se ha dado la alternativa de 'Valores sociales y cívicos'.

Lo ha dicho este miércoles en el Simposio para maestros y profesorado de religión 'La clase de religión en Europa' en el CaixaFòrum de Barcelona, un debate en el que también ha

participado el presidente de ERC, **Oriol Junqueras**; la expresidenta de Càritas **Carme Borbonès**; el director de la Universitat Ramon Llull (URL), **Andreu Ibarz**, y el delegado episcopal de Enseñanza, **Pere Micaló**.

En declaraciones a los medios tras participar en el encuentro, Rigau ha manifestado que "la escuela pública no puede ser confesional", pero ha defendido que el hecho religioso se debe estudiar en los centros desde el punto de vista de la cultura de las diferentes religiones para integrar a los alumnos recién llegados.

"En un nuevo país con nuevas herramientas nos podríamos plantear con la libertad curricular que ahora no

tenemos qué conocimientos de cultura religiosa garantizamos a toda la población desde Primaria a Secundaria", ha afirmado al agregar que esta asignatura debería repasar los grandes relatos de las religiones católica, judía, islámica y oriental, entre otras.

"¿Nos imaginamos una escuela en la que hay catolicismo, aquella judaísmo y aquella islam? Este es el gran debate", ha subrayado la consellera durante el simposio, al abogar por trabajar en la escuela de forma transversal los valores que estas confesiones tienen en común en una única materia. Ha considerado que la escuela puede acoger enseñanzas de las confesiones pero esto debería producirse en horarios no lectivos y no ser evaluable.

Formación y homologación de profesores

Respecto al millar de profesores de religión que trabajan en Catalunya, Rigau se ha mostrado partidaria de que puedan reciclar su formación e impartir la hipotética asignatura común de cultura religiosa, que también darían docentes de Historia y Filosofía. "No podemos desatender ni menospreciar

todo el conocimiento de los profesores de religión que a lo largo de estos años han ido acumulando", ha esgrimido la consellera ante el centenar de maestros de religión que han acudido al simposio.

Esto debería pasar por que estos docentes recibieran una "formación complementaria" y por revisar su tratamiento administrativo, puesto que en la actualidad su salario lo paga la Generalitat pero son elegidos por los obispos.

Junqueras ha defendido la "homologación" de estos docentes para integrarlos a la administración catalana, porque de esta manera se liberaría a los responsables políticos de negociar confesión por confesión sus respectivos docentes.

Durante el debate, Rigau ha criticado que el currículo de Religión en Catalunya tiene "menos margen competencial por parte de la Conferencia Episcopal Española que la Conselleria de Enseñanza con el Ministerio de Educación".

FOTO - MERITXELL ESCUDÉ I VILLARROYA

L'escola a Europa es mou en tres models diferents de l'assignatura de religió. El de l'assignatura confessional, el de cultura religiosa, i el de valors ètics.

Són els tres models que van explicar aquest dimecres el germà de La Salle **Flavio Pajer** en el simposi "La classe de Religió a Europa. Una sessió organitzada a Barcelona per **JUNTS**, el sindicat majoritari de professors de religió. Pajer és un expert italià en didàctica de les religions i consultor de diversos organismes internacionals. Les concrecions sobre la realitat catalana van venir després en una animada taula rodona amb diversos experts i la consellera **Irene Rigau** i **Oriol Junqueras**.

La primera dada és que va oferir **Pajer** és que sigui amb un model o altre, tots els països europeus tenen una presència de la religió en l'àmbit escolar. Tots menys França, que no és el model, sinó l'excepció.

La principal diferència es troba en el plantejament metodològic. És a dir, plantejar l'assignatura "des de les religions" en el cas confessional o basat en acords concordataris; "sobre les religions" en els que posen l'accent els

continguts acadèmics curriculars i culturals; o "de la religió" en el model que prima l'ètica o la conducta. Tot i això, Pajer va explicar que "la tendència general a Europa és passar de la religió educativa a la moral educativa" on "els alumnes no demanen coneixements sinó comportaments sobre valors universals".

Pajer va insistir en que no cal enfrontar els tres models, sinó veure que aporten per "combatre l'analfabetisme religiós". El que cal és buscar la manera de

distingir i reconciliar "els diferents règims de veritat religiosa generats per la raó simbòlica i per la raó instrumental". "Tota Europa viu avui en la raó instrumental i s'oblida de l'altra raó", va lamentar.

També demana que "cada país treballi per contextualitzar el seu model". Per exemple, el model confessional no està estès només a països de tradició catòlica mediterrània, sinó també a Alemanya, Bèlgica, Grècia o Romania.

Revisar l'assignatura a Catalunya

La taula rodona moderada pel periodista Enric Juliana va mostrar que la concreció a Catalunya és una mica més complicada. La consellera d'Ensenyament, Irene Rigau; el president d'ERC, Oriol Junqueras; el delegat d'Ensenyament de Girona, Pere Micaló; el director general de Blanquerna, Andreu Ibarz; i la presidenta de Càritas Catalunya, Carme Borbonès; tots van coincidir en que calen canvis i que el context ideològic, eclesial, polític i jurídic, no ho facilita.

Des de l'àmbit polític, tant Rigau com Junqueras van explicar en que en el futur estat independent que esperen caldria revisar l'actual model d'assignatura de religió. Per Rigau, el problema és que "repensar l'escola sense un marc de ple autogovern és més difícil".

El principal interrogant que va plantejar la consellera va ser el d'estendre l'actual model d'assignatura de religió catòlica a totes les confessions: "Imaginem una escola amb un classe de cristianisme, una d'Islam i una altra de judaisme?". Per això, Rigau va defensar la implantació d'una assignatura de cultura religiosa, com l'alternativa a la classe de Religió que ara s'ha articulat a Catalunya.

La consellera creu que un futur estat català no copiaria "mimèticament els Acords amb el Vaticà, però això no vol dir que la religió surti de l'escola", entre altres coses, perquè "s'ha de reconèixer els drets dels pares".

Oriol Junqueras també es va mostrar partidari de no excloure la religió del món educatiu en un futur "Estat laic, i no laïcista, en el que el contingut religiós no sigui una cosa que s'ha d'amagar" i que s'ha afrontar dins de l'escola pública per garantir la convivència. Per tant, "l'assignatura de religió és un element molt valuós per entendre la nostra societat; i no només per entendre la història de l'art".

Junqueras va demanar sobretot una decisió presa pel Parlament amb el màxim consens i "que no sigui canviada cada legislatura".

Els dos polítics es van mostrar favorables a que el miler de professors de religió que actualment hi ha a Catalunya puguin impartir altres assignatures vinculades al fet religiós. Un dels moments més aplaudits per la sala. "Hem de trobar la manera d'homologar-los al conjunt dels docents", va afirmar Junqueras. **Rigau** va recordar que no han accedit a l'ensenyament a través d'oposicions però que és un col·lectiu molt preparat en aquest àmbit. I, "si es van fer altres operacions com la del CEPEPC, com no fer-ho ara amb els professors de religió".

Confessional no és confessionalisme

La resta d'experts que van participar en la taula van coincidir en la necessitat de mantenir la presència de la religió a l'escola. **Andreu Ibarz**, director general de la Fundació Blanquerna, va demanar superar "frivolitats, escarnis i

irresponsabilitats" al voltant d'aquest tema. Com exemple, va dir que si s'havia avançat molt en la distinció entre laïcitat (neutralitat) i laïcisme (oposició a la religió), "ara cal diferenciar entre confessionalitat i confessionalisme". "Es bo que la societat tingui institucions confessionals", amb la seva identitat i caràcter propi, però que "confessionalitat no és adoctrinament".

Pere Micaló, delegat d'Ensenyament del bisbat de Girona, va recordar també que des del 1979 els mateixos documents de la Conferència Episcopal diuen que la classe de Religió no és catequesi. I que el problema és que el model actual "està portant a un decreixent nombre d'alumnes i per tant a l'augment de l'analfabetisme religiós". Per tant, "no és un problema només de l'Església, és un problema de tots".

Carme Borbonès, presidenta en funcions de Càritas Catalunya, també des de la

seva experiència com a docent universitària, va defensar que "l'alumne que no estudia religió es veu mancat de continguts bàsics". I que hi ha qüestions que no es resolen amb coneixements: "Està molt de moda la solidaritat, però es queda curta sinó considerem a l'altre com un germà".

El Simposi organitzat per Junts ha reunit durant dos dies gairebé 200 professors de Religió. També hi van assistir alguns dels delegats diocesans d'ensenyament dels bisbats catalans, el secretari general de la Fundació Escola Cristiana, **Enric Puig**, i el director general d'Afers Religiosos, **Enric Vendrell**.

A més de la sessió matinal de dimecres al CaixaFòrum de Barcelona, la jornada incloïa una visita de formació al MNAC i una estada al monestir de Poblet, on va ser rebuts per l'abat Josep Alegre.

FOTO - MERITXELL ESCUDÉ I VILLARROYA

1 JULIOL, 2015- LLUÍS LLAQUET

Una societat d'arrels cristianes que no ensenya religió a l'escola?

Junqueras i Rigau es mostren partidaris d'una assignatura de religió que ensenyi una cultura i uns valors "indispensables per entendre la nostra societat" i "molt importants per comprendre en plenitud l'ésser humà"

"Europa i la cristiandat són dues realitats difícilment indestriables" i així ho ha constatat **Oriol Junqueras**, líder d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) durant el simposi "La classe de la Religió a Europa", organitzat pel sindicat de professors de religió "Junts" que s'ha celebrat aquest dilluns al CaixaForum de Barcelona.

Una realitat que es confronta amb el fet que, quan es discuteix sobre model

d'escola pública europeu, tal com ha assegurat la consellera d'Ensenyament, **Irene Rigau**, "sempre es pensa en el model laic francès on no s'ensenya cap assignatura de religió". Però de fet, tal com ha constatat la membre del govern català, "a Europa hi ha 14 països on aquesta assignatura és obligatòria, 14 on és optativa i només a França és inexistent".

D'esquerra a dreta, Carme Borbonès, expresidenta de Càritas Barcelona, Andreu Ibarz, director general de Blanquerna-Universitat Ramon Llull, Irene Rigau, consellera d'Educació de la Generalitat de Catalunya, Enric Juliana, periodista de La Vanguardia i moderador de l'acte, Oriol Junqueras, líder d'ERC i Pere Micaló, delegat d'Ensenyament del Bisbat de Girona i director del SIERC.

Però per què s'ha d'estudiar l'assignatura de religió? És realment quelcom necessari? En aquest sentit, els ponents del simposi han estat tots d'acord: en paraules de **Carme Borbonés**, expresidenta de Càritas Catalunya, "qui no estudia religió es veu privat d'uns coneixements sense els quals és impossible entendre bé l'art, la música i la nostra cultura". Però no només això, tal com ha declarat Junqueras, la religió en l'ensenyament ajuda a entendre, a més a més, "la societat i la plenitud de la persona" dintre d'una educació integral i que té en compte tots els aspectes de l'individu.

Per a Junqueras, com per a gran part dels ponents, aquesta assignatura ensenya uns valors que realment "esdevenen universals, que es poden trobar a totes les religions i que són necessaris d'aprendre".

Un nou model d'educació religiosa

"L'alumnat està caient en un progressiu analfabetisme religiós que no només és un problema per a l'Església sinó per al país", ha declarat preocupat el delegat d'Ensenyament del bisbat de Girona i director del Secretariat Interdiocesà d'Ensenyament de Religió de Catalunya (SIERC). Com combatre aquest analfabetisme causat, en part, segons ha constatat, perquè cada cop menys alumnes estudien aquesta assignatura de caràcter optatiu a l'escola?

Qui sens dubte ha tingut una resposta pensada a aquesta problemàtica ha estat **Adreu Ibarz**, director general de Blanquerna-Universitat Ramon Llull, que s'ha mostrat partidari d'exportar el

model de la seva universitat a la resta del sistema educatiu. A la Blanquerna, tal com ha explicat, "hi ha dues assignatures generals de cultura religiosa i de coneixements bàsics de les creences religioses" que un cop superades poden ser complementades amb més matèries optatives. De la mateixa manera, l'escola pública "hauria d'impartir unes assignatures generals sobre religió" que poguessin ser completades amb altres estudis optatius de tal forma que "cap alumne sortís de l'educació elemental sense un coneixement mínim sobre el fet religiós", ha defensat.

A més a més, ha afegit Ibarz, "els mestres han d'aprendre sobre religió" de tal forma que puguin ensenyar-la de forma natural a l'educació Primària. Perquè, "si no s'ensenya a la Primària, difícilment es podrà fer després", ha assegurat el responsable de Blanquerna.

Com ho fan a Europa? Un sentit cada cop més secular

Tot i que l'educació de l'assignatura de religió no és homogènia a Europa, el sacerdot salesià i professor de pedagogia i didàctica **Flavio Pajer**, convidat com a ponent magistral al simposi, ha destacat 3 models bàsics: "aquella que considera la matèria com un ensenyament d'arrel històric i com a component de l'ètica cultural nacional, el que l'estudia simplement des del punt de vista cultural com un factor més dintre del currículum obligatori i el que ho fa des de la llibertat de consciència, des d'un punt de vista ètic com a garantia del respecte a la consciència persona".

Tres models molt diferents d'impartir l'assignatura que van, des de l'ensenyament per la convicció fins a la transmissió única i exclusivament de valors universals que, tal com mostra la tendència, cada cop tenen una perspectiva més laica. Un punt de vista que, com ha recalcat Pajer, "és propi d'una societat post cristiana, secular i globalitzada que tendeix cap a una ètica mundial".

Rigau assegura el dret dels pares a escollir l'assignatura de religió

La consellera d'Ensenyament, Irene Rigau, preguntada per aquest diari sobre el fet que moltes escoles públiques catalanes no oferissin, encara que fos obligatori, l'assignatura de religió als seus centres per considerar-los "laics", ha assegurat que en el nou curs aquest dret estarà garantit.

"Amb el nou model, que estableix una doble assignatura d'ètica o de cultura religiosa que s'impartirà a la vegada, es solucionarà aquest problema, ja que els centres no podran substituir aquesta assignatura per més hores de matemàtiques o de llengua, tal com passava fins ara", ha constatat en exclusiva la consellera.

Per a ella, a més a més, "els fulls d'inscripció on es decideix això estan molt clars i els pares sempre tenen el dret d'escollir aquesta assignatura".

Oriol Junqueras no es vol posicionar sobre la ILP de l'escola concertada

Tot i que el líder d'Esquerra s'ha mostrat partidari de l'escola concertada en diferents moments del discurs que ha dut a terme durant el simposi, Junqueras no ha volgut posicionar-se

sobre la Iniciativa Legislativa Popular que s'està tramitant al Parlament de Catalunya i que proposa eliminar els concerts i el finançament de l'escola concertada.

Una iniciativa que per a molts estaria esquinçant la llibertat dels pares a escollir l'educació que volen pels seus fills. Una proposta a la qual Junqueras no ha volgut respondre de forma explícita argumentant que "no estava previst atendre als mitjans" durant la trobada, cosa que, d'altra banda, sí que ha fet la consellera Rigau.

Un sindicat de professors de religió partidari del procés sobiranista?

"Junts", organitzador de l'acte, és un sindicat de professors de religió d'educació primària i secundària que, segons el seu president **Ferran Piñeiro**, "està compromès amb el futur laboral del seu col·lectiu". Un grup que diu sentir-se identificat amb la tradició de Carrasco Formiguera i que vol "una Església al servei d'una Catalunya socialment lliure i nacionalment autodeterminada".

FOTO - MERITXELL ESCUDÉ I VILLARROYA

Piñeiro, que s'ha mostrat partidari del "viatge cap a Ítaca", en clara referència a la independència de Catalunya, ha dit que **en aquest camí "volem el millor model d'escola possible per al nostre país"**.

1 de juliol de 2015

La consellera Rigau afirma que "ens hem de repensar el paper de la religió a l'escola" davant la realitat actual

Irene Rigau també ha dit que "s'han d'estudiar els grans relats de totes les religions, tant la grecoromana, la jueva, la islàmica com l'oriental"

Així ho ha declarat aquest matí en el marc del primer simposi "La classe de religió a Europa"

La consellera d'Ensenyament, **Irene Rigau**, ha afirmat que "el fet religiós és molt important per a les persones i per a la societat i, per això, l'escola l'ha de tenir present". Ha afegit que "hem passat amb el temps de la presència d'una religió a una diversitat de situacions i un dels principals reptes que tenim és la integració dels nousvinguts. Davant d'aquesta nova realitat, ens hem de repensar el paper de la religió a l'escola". Rigau ha fet aquestes declaracions avui al matí al CaixaForum en el marc de la taula rodona del primer simposi "La classe de religió a Europa" en què ha participat.

La titular d'Ensenyament ha explicat que l'actual model de referència és "el model francès d'escola laica i gratuïta" i que "en la resta de països europeus la religió té un paper més important". Ha manifestat que "ens hem de desfer de rèmores del passat, per exemple, del caràcter laic de l'escola pública, que s'ha de rellegir" i que "l'escola pública no pot ser confessional però evidentment el fet religiós hi ha de ser present i ser estudiat". Per tant, "s'ha de treballar en la línia europea" i "s'han d'estudiar els grans relats de totes les religions, tant la grecoromana, la jueva, la islàmica com la oriental".

Així mateix, Irene Rigau durant la seva intervenció ha exposat que "els pares tenen fills i l'obligació i el dret de transmetre creences i donar instruments per tenir pautes a la vida. Els mestres també els hem d'ensenyar a viure com a persones i en societat. I la societat necessita més de l'escola que mai". En aquest sentit, ha assegurat que "la societat ens demana persones responsables, respectuoses i defensores dels drets humans" i, per tant, "l'escola ha de fer més que mai la funció del pont de confiança del nen a casa i a la societat". I que aquesta realitat "ens empeny més que mai al fet religiós" ha dit.

La consellera ha destacat doncs que un dels principals debats és el fet d'estendre la resta de religions a l'escola: "oferir una base comuna de valors i després treballar el propi de

cada religió". "No podem fer que la religió sigui element de desunió, sinó que hem de saber trobar valors comuns a través dels relats de les diferents religions", ha remarcat. També ha subratllat com a element clau la formació el professorat: "el repte que tenim és fer la formació religiosa que correspon a cada marc".

Pel que fa a la situació acadèmica, la consellera Rigau ha recordat que, en el marc de la normativa actual, "com a Departament el que hem fet és oferir una alternativa que es basa en els valors, a primària s'estructura en quatre grans blocs i a secundària es troba dins l'apartat competencial, fem un pas més i intentem recuperar la cultura i els valors".

FOTO - MERITXELL ESCUDÉ I VILLARROYA

01/07/2015

SIMPOSI AMB MESTRES

Rigau proposa una assignatura comuna de "cultura religiosa" en una Catalunya independent

Defensa que les confessions s'estudiiïn fora de l'horari lectiu.

BARCELONA, 1 Jul. (EUROPA PRESS)

La consellera d'Ensenyament de la Generalitat, Irene Rigau, ha proposat una assignatura obligatòria comuna de "cultura religiosa" per a les escoles públiques en una eventual Catalunya independent, en comptes de la matèria de religió catòlica implantada per la Llei Orgànica per a la Millora de la Qualitat Educativa (Lomce) i que a Catalunya s'ha donat l'alternativa de 'Valors socials i cívics'.

Ho ha dit aquest dimecres al Simposi per a mestres i professorat de religió 'La classe de religió a Europa' al CaixaFòrum

de Barcelona, un debat en el qual també ha participat el president d'ERC, Oriol Junqueras; l'expresidenta de Càritas

Carme Borbonès; el director de la Universitat Ramon Llull (URL), Andreu Ibarz, i el delegat episcopal d'Ensenyament, Pere Micaló.

En declaracions als mitjans després de participar a la trobada, Rigau ha manifestat que "l'escola pública no pot ser confessional", però ha defensat que el fet religiós s'ha d'estudiar als centres des del punt de vista de la cultura de les diferents religions per integrar els alumnes nous.

"En un nou país amb noves eines ens podríem plantejar, amb la llibertat curricular que ara no tenim, quins coneixements de cultura religiosa garantitzem a tota la població des de Primària a Secundària", ha afirmat i ha agregat que aquesta assignatura hauria de repassar els grans relats de les religions catòlica, jueva, islàmica i oriental, entre d'altres.

"Ens imaginem una escola en la qual hi ha catolicisme, aquella judaisme i aquella islam? Aquest és el gran debat", ha subratllat la consellera durant el simposi, i ha advocat per treballar a l'escola de manera transversal els valors que aquestes confessions tenen en comú en una única matèria.

Ha considerat que l'escola pot acollir ensenyaments de les confessions però això s'hauria de produir en horaris no lectius i no ser avaluable.

FORMACIÓ I HOMOLOGACIÓ DEL PROFESSORAT DE RELIGIÓ

Respecte al miler de professors de religió que treballen a Catalunya, **Rigau** s'ha mostrat partidària que puguin reciclar la seva formació i impartir la hipotètica assignatura comuna de cultura religiosa, que també donarien docents d'Història i Filosofia.

"No podem desatendre ni menysprear tot el coneixement dels professors de religió que al llarg d'aquests anys han anat acumulant", ha esgrimit la consellera davant del centenar de mestres de religió que han acudit al simposi.

Això hauria de passar perquè aquests docents rebessin una "formació complementària" i per **revisar el seu tractament administratiu**, ja que actualment el seu salari el paga la Generalitat però són elegits pels bisbes.

Junqueras ha defensat "l'homologació" d'aquests docents per integrar-los a l'administració catalana, perquè d'aquesta manera s'alliberarien els responsables polítics de negociar confessió per confessió els seus respectius docents.

Durant el debat, Rigau ha criticat que el currículum de Religió a Catalunya té "menys marge competencial per part de la Conferència Episcopal Espanyola que la Conselleria d'Ensenyament amb el Ministeri d'Educació".

Rigau aposta per una matèria de cultura religiosa en una Catalunya independent.

La consellera d'Ensenyament proposa que elements confessionals s'imparteixin fora d'horari lectiu

ACN | el 01/07/2015

En un nou país i plenes competències, la consellera d'Ensenyament, Irene Rigau, **modificaria el paper de la religió a les escoles.** Considera que el model s'ha de "replantejar" per incloure diferents creences. Per això aposta per una matèria comuna, a Primària i Secundària, que formi els alumnes d'acord amb diverses religions. Rigau no descarta obrir les escoles per a una formació confessional, en horari no lectiu, que des de la parròquia "no s'hi pot arribar". Rigau, que ha participat en un simposi sobre la classe de religió a Europa, **considera que s'haurien de triar els professors "més preparats" per impartir aquests continguts i que els professors de religió actuals podrien reciclar-se per accedir-hi.**

Rigau ha explicat que el model que planteja s'adaptaria el context actual, en què el repte és "l'adaptació dels nous nens". Per això, considera que en una Catalunya independent s'hauria de treballar "en la línia europea" i per tant, apostar per les competències en valors d'aprendre a viure en societat.

Per això, és partidària de dissenyar una matèria comuna que englobi el coneixement de diferents cultures religioses i per tant, s'estudiïn els relats de les religions grecoromanes, orientals, islàmica i catòlica, per exemple, que ajudin a entendre la societat actual. D'aquesta manera, la religió impartida a classe no tindria elements confessionals, i aquests, es podrien deixar per activitats fora d'horari lectiu per arribar on "la parròquia o altres entitats" no arriben".

Cataluña eliminaría la asignatura de Religión Católica si se independiza. Propone sustituirla por una multiconfesional que sea obligatoria

ESTHER ARMORA / BARCELONA
Día 02/07/2015

La nueva asignatura debería repasar los grandes relatos de las religiones

La asignatura de **Religión Católica**, que actualmente se imparte en las escuelas catalanas en horario lectivo y es evaluable, desaparecería definitivamente de las aulas en una Cataluña independiente. Así lo avanzó ayer la consejera de Enseñanza, Irene Rigau, en el marco del Simposio para maestros y profesorado de religión «La clase de religión en Europa», celebrado en el CaixaFòrum de Barcelona. Rigau propuso como alternativa una asignatura obligatoria común de «Cultura Religiosa» para las escuelas públicas en lugar de la actual implantada por la Ley Orgánica para la

Mejora de la Calidad Educativa (Lomce) y a la que en Cataluña se ha dado la alternativa de «Valores sociales y cívicos».

En declaraciones a los medios tras participar en el encuentro, Rigau indicó que **«la escuela pública no puede ser confesional»**, pero defendió que el hecho religioso se debe estudiar en los centros desde el punto de vista de la cultura de las diferentes religiones para integrar a los alumnos recién llegados. «En un nuevo país con nuevas herramientas nos podríamos plantear con la libertad curricular que ahora no

tenemos qué conocimientos de cultura religiosa garantizamos a toda la población desde Primaria a Secundaria», afirmó Rigau. Añadió que la nueva asignatura de religión **debería repasar los grandes relatos de las religiones** católica, judía, islámica y oriental, entre otras, informa Ep.

A juicio de la titular de Enseñanza del Govern, la escuela puede acoger enseñanzas de las confesiones pero esto **debería producirse en horarios no lectivos y no ser evaluable.**

Respecto al millar de profesores de religión que trabajan en Cataluña, Rigau se mostró partidaria de que **puedan reciclar su formación e impartir la hipotética asignatura** común de cultura religiosa, que también darían docentes de Historia y Filosofía. «No podemos desatender ni menospreciar todo el conocimiento de los profesores de religión que a lo largo de estos años

han ido acumulando», esgrimió la consejera ante el centenar de maestros de religión que acudieron al simposio. Esto debería pasar, según dijo, porque estos docentes recibieran una «formación complementaria» y por revisar su tratamiento administrativo, puesto que en la actualidad su salario lo paga la Generalitat pero son elegidos por los obispos. Por su parte, el presidente de ERC, **Oriol Junqueras, defendió la «homologación» de estos docentes para integrarlos a la administración catalana,** porque de esta manera se liberaría a los responsables políticos de negociar confesión por confesión sus respectivos docentes.

En la reunión participaron también la expresidenta de Càritas Carme Borbonès; el director de la Universidad Ramón Llull, Andreu Ibarz, y el delegado episcopal de Enseñanza, Pere Micaló.

FOTO - MERITXELL ESCUDÉ I VILLARROYA

El peso del imaginario francés

Debate en Barcelona organizado por JUNTS, sindicato mayoritario de profesores de religión.

JORDI LLISTERRI - 5 jul. 2015

Un poco de oxígeno para los profesores de religión en la escuela pública. La polémica de este invierno sobre el nuevo currículum de religión católica aprobado por la Conferencia Episcopal Española no les hizo ningún favor. Aunque después cada profesor sabe qué tiene que hacer cuando tiene unos alumnos enfrente que la última cosa que esperan es aprender el catecismo.

Pero ahora al menos han recibido el apoyo de la consellera de Ensenyament, Irene Rigau, y del presidente de ERC, Oriol Junqueras. Con expertos sobre el tema, el miércoles debatieron sobre la clase de religión en Europa en un acto organizado en Barcelona por JUNTS, el sindicato mayoritario de profesores de religión.

FOTO - MERITXELL ESCUDÉ I VILLARROYA

Para Rigau, el mal viene de Francia, el único país europeo sin asignatura de religión. "No podemos obviar cuál es el imaginario, muchas veces de gente que no ha puesto nunca un pie en el aula". Un imaginario de escuela laica que se-

gún Rigau marca "muchas generaciones de maestros para los cuales la religión tiene que estar fuera de la escuela". También Junqueras se mostró partidario de no expulsar el hecho religioso de la escuela. Su apuesta está por un "Estado

laico, que no laicista, donde el contenido religioso no es una cosa que se tiene que esconder". Pero sobre todo, la argumentación es no dejar fuera de la educación pública "un elemento muy importante para entender nuestra sociedad", porque "si no lo hacemos desde los centros públicos, ¿quién dejamos que lo haga?".

El marco del debate no fue tanto el modelo concreto de asignatura, sino la importancia de no obviar la religión en el proyecto educativo. Más en un contexto donde sigue habiendo una confesión católica totalmente mayoritaria, pero ya confesiones como el Islam con casi medio millón de catalanes, y en lo que, sobre todo, se extiende el imperio del analfabetismo religioso. Es el contexto que puso sobre la mesa al moderador, el periodista de La Vanguardia Enric Juliana, para remarcar que "el tema no tendría que preocupar sólo a los creyentes".

La religión no es un tema obsoleto en el debate público. Junqueras ponía un ejemplo a nivel local: "En Sant Vicens dels Horts empezamos a tener familias

musulmanas que se matriculan en escuelas concertadas católicas con normalidad". También la consellera se refirió al hecho de una escuela que ya no sólo transmite conocimientos, sino que además tiene que enseñar a vivir. El resto de los participantes reforzaron la idea de que el marco jurídico no se ha adaptado al nuevo paradigma educativo. Como también admitieron el poco acierto que muchas veces ha tenido la Iglesia para afrontar este debate. El delegado de Enseñanza del obispado de Girona, Pere Micaló, lamentó que el modelo actual "está llevando a un decrecimiento del número de alumnos, y por lo tanto, al crecimiento del analfabetismo religioso". El director general de Blanquerna, Andreu Ibarz, defendió la preparación de los actuales docentes de la asignatura –muchas veces con un doble titulación–, que además "son los que mejor conocemos lo que pasa en el aula". Y la presidenta de Càritas Catalunya, Carme Borbonès, remarcó que "no se puede educar en temas como el compromiso, el sacrificio o la vida y la muerte" escondiendo la respuesta religiosa.

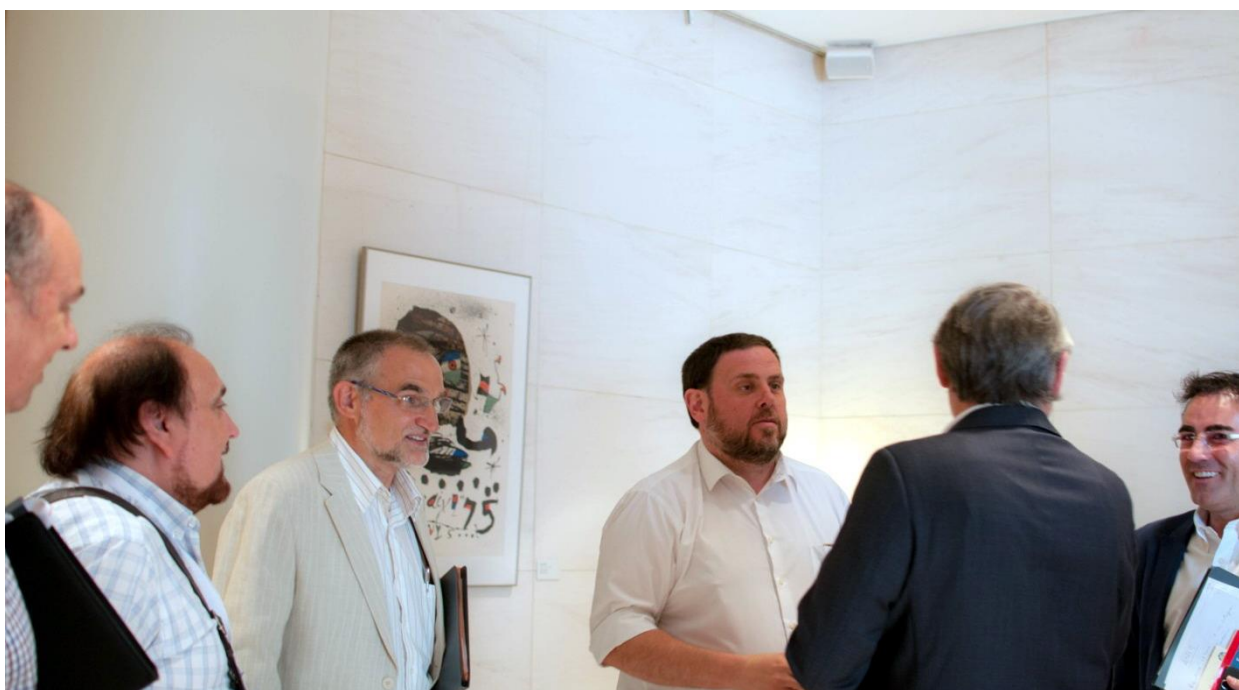

FOTO- MERITXELL ESCUDÉ I VILLARROYA

PODEU VEURE EL SIMPOSI EN EL SEGÜENT ENLLAÇ: CANAL de JUNTS DOCENTS RELIGIÓ:

<https://www.youtube.com/user/juntsdocentsreligio>

Part 1

Fernan Piñeiro, president de Junts docents de religió

<https://www.youtube.com/watch?v=6EWMBRDlt5o>

Part 2

Enric Vendrell, Director General d'Afers Religiosos de la Generalitat de Catalunya

<https://www.youtube.com/watch?v=qORatpYPTCE>

Part 3

Conferència a càrrec del Sr. FLAVIO PAJER (1)

<https://www.youtube.com/watch?v=neo3GA97SSs>

Part 4

Conferència a càrrec del Sr. FLAVIO PAJER (2)

<https://www.youtube.com/watch?v=N3kGZRP0qkM>

Part 5

Conferència a càrrec del Sr. FLAVIO PAJER (3)

<https://www.youtube.com/watch?v=mfe6auRln1U>

Part 6

Taula rodona: «La classe de religió a Europa» (1)

<https://www.youtube.com/watch?v=S0b0uHb0qKU>

Part 7

Taula rodona: «La classe de religió a Europa» (2)

https://www.youtube.com/watch?v=XyMPNOQkj_s

Part 8

Taula rodona: «La classe de religió a Europa» (3)

<https://www.youtube.com/watch?v=W75RIZO0Utw>

A més de la sessió matinal de dimecres al CaixaFòrum de Barcelona, la jornada incloïa una visita de formació al MNAC i el dijous una estada al MONESTIR DE POBLET. Al voltant de 150 docents de religió vam fer una **trobada al Monestir de Poblet** per aprofundir sobre els temes tractats durant la sessió del dia anterior.

Foto: Meritxell Escudé i Villarroya

**JUNTS DOCENTS DE RELIGIÓ
DE PRIMÀRIA I SECUNDÀRIA DE CATALUNYA**

Apartat de correus 1040
08902 L'HOSPITALET DE LLOBREGAT
Tel. 616593637 - 616096319

juntsdocentsreligio@gmail.com

www.juntsdocentsreligio.cat